

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลกระทบทางสังคมด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนจากโครงการก่อสร้างระบบขนส่งด้วยสายพาน เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน กรณีศึกษา บ้านแม่มาลัยและบ้านดงป่าล้าน ตำบลจี้เหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ดังนี้

3.1 วิธีดำเนินการวิจัย

3.2 ข้อมูลและแหล่งข้อมูลสำหรับการวิจัย

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.4 การสร้างเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล

3.1 วิธีดำเนินการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาผลกระทบทางสังคมด้านคุณภาพชีวิตจากโครงการก่อสร้างระบบขนส่งด้วยสายพาน เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน ที่มีต่อประชาชนบ้านแม่มาลัยและบ้านดงป่าล้าน ตำบลจี้เหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงแนวทางในการลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ดังนั้นเพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างครอบคลุม ผู้วิจัยจึงกำหนดวิธีการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนแรก เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ ประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย เอกสาร งานเขียน วิทธานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบทางสังคมด้านคุณภาพชีวิต รวมถึงแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลตำบล แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากองการบริหารส่วนตำบล/เทศบาลตำบลและการค้นหาข้อมูลจากเว็บไซต์

ขั้นตอนที่สอง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของชุมชนบ้านแม่มาลัยและบ้านดงป่าล้าน ตำบลจี้เหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ และสภาพปัจจุบันของทั้ง 2 ชุมชน ผลกระทบทางสังคมด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนจากโครงการก่อสร้างระบบขนส่งด้วยสายพานเชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน

4 ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจสังคมและวิถีชีวิต สาธารณสุขและสุขภาพ การท่องเที่ยวและความงาม ตามธรรมชาติ โบราณคดีและประวัติศาสตร์

ขั้นตอนที่สาม นำผลการสัมภาษณ์มาประมวลและสรุปเพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบทางสังคมด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนจากโครงการก่อสร้างระบบขนส่งด้วยสายพาน เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน และสอบถามความคิดเห็นจากประชาชนในบ้านแม่มาลัยและบ้านดงป่าล้าน

ขั้นตอนที่สี่ สรุปความคิดโดยรวมของผู้ให้สัมภาษณ์ ตลอดจนกลุ่มตัวอย่างเข้าด้วยกัน แล้วนำมาพิจารณาถ้อยแถลงเนื้อหาแต่ละประเด็นและวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิด พร้อมกันนี้สังเคราะห์เนื้อหา แปรความหมายออกมาเป็นคำอธิบายแล้วเขียนเป็นรายงานการวิจัย เพื่อใช้ให้ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและโครงการก่อสร้างระบบขนส่งด้วยสายพาน เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอนนำไปเป็นแนวทางในการลดผลกระทบทางสังคมที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการต่อไป

3.2 ข้อมูลและแหล่งข้อมูลสำหรับการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) คือ ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักและการใช้แบบสอบถาม

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) คือ ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร รายงาน การวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

1. ประชากรสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชนบ้านแม่มาลัยและบ้านดงป่าล้าน ประกอบด้วย

1.1 ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชนและผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ

1.2 กลุ่มองค์กรชุมชน

1.3 กลุ่มผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ประชากรสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่

ประชาชนในบ้านแม่มาลัยและบ้านดงป่าล้าน ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม 2550

มีประชากร 1,200 คนและ 705 คน ตามลำดับ

การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักและกลุ่มตัวอย่าง

ทำการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักจากประชากรสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพและประชากรสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนี้

1. กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กำหนดจำนวนทั้งสิ้นชุมชนละ 30 ราย รวม 60 ราย โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

1.1 ทำการเลือกตัวอย่างเพื่อให้เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักจากผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชนและผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ จำนวน 12 คน ได้แก่

- 1) กำนัน
- 2) ผู้ใหญ่บ้าน
- 3) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน
- 4) สมาชิกสภาเทศบาล (สท.)/สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) 2 คน
- 5) คณะกรรมการชุมชน 5 คน
- 6) ผู้นำทางศาสนา

1.2 ทำการเลือกตัวอย่างเพื่อให้เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักจากกลุ่มองค์กรชุมชน จำนวน 10 คน ได้แก่

- 1) ประสานกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)
- 2) ประสานกลุ่มผู้สูงอายุ
- 3) ประสานกลุ่มแม่บ้าน
- 4) ประสานกลุ่มเยาวชน
- 5) ประสานกลุ่มออมทรัพย์
- 6) ตัวแทนกลุ่มอาชีพและกลุ่มองค์กรอื่นๆ รวม 5 คน

1.3 ทำการเลือกตัวอย่างเพื่อให้เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 8 คน ได้แก่

- 1) นายกเทศมนตรี/นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
- 2) ประธานสภาเทศบาล/ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
- 3) ปลัดเทศบาล/ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
- 4) หัวหน้างานวิเคราะห์นโยบายและแผน
- 5) หัวหน้างานพัฒนาชุมชน
- 6) หัวหน้างานโยธา

7) หัวหน้างานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

8) หัวหน้างานการศึกษา

2. การสุ่มตัวอย่างประชากรสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่ทำการวิจัย ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนประชากรของ Hendel (1977 อ้างในมนัส สุวรรณ, 2544 : 73) ประชากรบ้านแม่มาลัยมีจำนวน 1,200 คน บ้านดงป่าตัน จำนวน 705 คน รวม 2 หมู่บ้าน 1,905 คนที่ค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง 320 คน แบ่งตามสัดส่วนประชากรได้เป็น บ้านแม่มาลัย 200 คนและบ้านดงป่าตัน 120 คน

3.4 การสร้างเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้มี 2 ชุด คือ ชุดแนวคำถามสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ และแบบสอบถามสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียดดังนี้

3.4.1 ชุดแนวคำถามสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดแนวคำถามไว้ในแบบนำสัมภาษณ์และใช้สำหรับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วยแนวคำถามดังต่อไปนี้

- 1) ประวัติความเป็นมาของชุมชนและสภาพทั่วไปของชุมชน
- 2) สภาพปัจจุบันด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ได้แก่ เศรษฐกิจสังคมและวิถีชีวิต สาธารณสุขและสุขภาพ การท่องเที่ยวและความงามตามธรรมชาติ โบราณคดีและประวัติศาสตร์

- 3) ผลกระทบทางสังคมด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนจากโครงการก่อสร้างระบบขนส่งด้วยสายพาน เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน เป็นการมองอนาคตทั้งในทางบวกและในทางลบ

- 4) แนวทางหรือวิธีการในการลดผลกระทบทางสังคมด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนจากโครงการก่อสร้างระบบขนส่งด้วยสายพาน เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน

3.4.2 แบบสอบถามสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการสร้างเครื่องมือไว้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณขึ้นมา 1 ชุด แบ่งคำถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

- 1) คำถามตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน เป็นคำถามเลือกตอบตามที่กำหนด (Check List)

2) คำถามตอนที่ 2 เป็นคำถามเพื่อรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ได้แก่ เศรษฐกิจสังคมและวิถีชีวิต สาธารณสุขและสุขภาพ การท่องเที่ยวและความงามตามธรรมชาติ โบราณคดีและประวัติศาสตร์ และคำถามเกี่ยวกับผลกระทบทางสังคมด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการก่อสร้างระบบขนส่งด้วยสายพาน เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน เป็นคำถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

3) คำถามตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางหรือวิธีการในการลดผลกระทบทางสังคมด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนจากโครงการก่อสร้างระบบขนส่งด้วยสายพาน เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน เป็นการเติมคำในช่องว่าง

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เริ่มต้นจากการค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติของชุมชน สภาพปัจจุบันด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ได้แก่ เศรษฐกิจสังคมและวิถีชีวิต สาธารณสุขและสุขภาพ การท่องเที่ยวและความงามตามธรรมชาติ โบราณคดีและประวัติศาสตร์ ตลอดจนค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานชุมชนและการแก้ไขปัญหาในชุมชน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ออกไปสำรวจพื้นที่สำหรับการวิจัยในเบื้องต้น ทำให้เข้าใจบริบทของชุมชนในระดับหนึ่ง ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมทั้งหมดถูกนำมาใช้สำหรับการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้วิจัยได้นำผลการค้นคว้าและผลการสำรวจพื้นที่ที่กำหนดเป็นแนวคำถามในแบบนำสัมภาษณ์สำหรับสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก
2. ผู้วิจัยได้นำแบบนำสัมภาษณ์ทั้งหมดไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นผู้ให้ความเห็นและตรวจสอบเนื้อหาที่กำหนดไว้ใช้เป็นแนวตั้งคำถามในการสัมภาษณ์ว่าครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ และทำการเพิ่มเติมหรือตัดออกตามข้อเสนอแนะ
3. นำแบบนำสัมภาษณ์ที่ผ่านการปรับปรุงแล้วไปทดสอบประชาชนบ้านแม่มาลัย และบ้านดงป่าลานที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 คน เพื่อทดสอบความเข้าใจด้านเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุง

การสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยทำการสร้างแบบสอบถามโดยมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม เริ่มจากกำหนดเนื้อหาและตัวชี้วัดที่ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี คำรา เอกสารและงานวิจัยหรืองานวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำเนื้อหาที่ได้มากำหนดเป็นคำถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดให้มีผู้ช่วยนักวิจัย 1 คน เป็นผู้ช่วยเหลือด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ โดยผู้ช่วยนักวิจัยจะลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกับผู้วิจัย และเพื่อให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยครั้งนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับที่มาและความสำคัญของการทำวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัยและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้จัดทำเป็น 2 รูปแบบคือ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ รายละเอียดประกอบด้วย

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยติดต่อไปยังผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อนัดหมายเวลาที่จะสัมภาษณ์
2. เมื่อกำหนดนัดหมายวันและเวลาเพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยได้เตรียมทำความเข้าใจประเด็นคำถามที่ต้องการสัมภาษณ์ ตลอดจนประเด็นอื่นๆ ที่ต้องการเพิ่มเติมซึ่งนอกเหนือจากรายละเอียดที่ปรากฏในแนวสัมภาษณ์
3. เมื่อเข้าไปทำการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยได้แนะนำตนเอง ทำความรู้จักผู้ให้ข้อมูลหลัก แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์และสอบถามรายละเอียดอื่น ๆ ซึ่งเป็นสาระทั่วไปที่ไม่ใช่ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อสร้างความเป็นกันเองระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก
4. ผู้วิจัยเริ่มอธิบายรายละเอียดของโครงการก่อสร้างระบบขนส่งด้วยสายพานเชิงใหม่-แม่ฮ่องสอนอย่างคร่าวๆ เพื่อเป็นการปูพื้นความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับโครงการในเบื้องต้น และเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลหลักสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ โดยให้ผู้ให้ข้อมูลตามที่ผู้วิจัยได้ศึกษาบททวนเอกสารมาแล้วหน้า และไม่มีกรอบความคิดเห็นส่วนตัวของผู้วิจัย จากนั้นเริ่มคำถามที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในสภาพปัจจุบันด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ได้แก่ เศรษฐกิจสังคมและวิถีชีวิต สาธารณสุขและสุขภาพ การท่องเที่ยวและความงามตามธรรมชาติ โบราณคดีและประวัติศาสตร์ ซึ่งการตั้งคำถามอาจจะไม่เรียงตามคำถามที่ปรากฏ อาจสลับไปมาขึ้นอยู่กับสถานการณ์การพูดคุยในขณะนั้นว่าเป็นอย่างไร หรือกำลังมุ่งเน้นในเรื่องใด หากสามารถเชื่อมโยงกับประเด็นคำถามอื่นตามที่ปรากฏในแนวคำถามได้ ผู้วิจัยจะพยายามให้เกิดความต่อเนื่องของคำถาม และสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในการพูดคุยให้มากที่สุด

จากนั้นจะนำเข้าสู่คำถามที่เกี่ยวกับผลกระทบทางสังคมด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน หากมีการก่อสร้างโครงการก่อสร้างระบบขนส่งด้วยสายพาน เชิงใหม่-แม่ฮ่องสอน เป็นการมองภาพอนาคตคือภาพในทางบวกและภาพในทางลบ รวมทั้งแนวทางหรือวิธีการในการลดผลกระทบ

ทางสังคมด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนจากโครงการก่อสร้างระบบขนส่งด้วยสายพาน เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน

5. ในระหว่างสัมภาษณ์ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยได้ใช้เทปบันทึกเสียง และการจดบันทึกการประชุมบนกระดาน โดยเทคนิค Mind Mapping และการจดบันทึกลงในสมุดบันทึกซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับผู้วิจัยคือ อาจมีประเด็นที่ควรสอบถามเพิ่มเติมหรือประเด็นที่ไม่มีความชัดเจน ภายหลังจากสัมภาษณ์ผู้วิจัยนำบันทึกย่อมาขยายความตามหมวดหมู่ของสาระเนื้อหาที่ต้องการและเตรียมไว้สำหรับการทำการวิเคราะห์ต่อไป

ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาเรียบร้อยแล้ว ไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในชุมชน

การตรวจสอบข้อมูล

ทำการตรวจสอบข้อมูลเพื่อพิจารณาความครบถ้วน ความมีคุณภาพและความเพียงพอของข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การประเมินความครบถ้วนและความมีคุณภาพและความเพียงพอของข้อมูลมีส่วนสำคัญอย่างมากสำหรับการตอบปัญหาการวิจัย ซึ่งขึ้นอยู่กับขนาดหรือจำนวนของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ได้ไปสัมภาษณ์ การสังเกตและพิจารณาถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่พบในขณะที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้มีความครบถ้วนผู้วิจัยจึงใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ดังต่อไปนี้

1. การตรวจสอบด้านข้อมูล (Data Triangulation) ใช้ตรวจสอบความหลากหลายของแหล่งข้อมูลที่รวบรวม วิธีการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลกระทำในลักษณะ 3 มิติ ได้แก่

1.1 การตรวจสอบข้อมูลที่ได้ต่างเวลากัน ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยได้ทำการตรวจสอบอย่างละเอียดว่า การไปรวบรวมข้อมูลที่ต่างเวลากันนั้นได้ข้อมูลที่ตรงกันหรือไม่ เช่น ผู้วิจัยถามผู้ให้ข้อมูลหลักรายหนึ่งว่า ในปัจจุบันบ้านดงป่าตันมีปัญหาด้านการจัดการขยะอย่างไรบ้าง ผู้ให้ข้อมูลหลักตอบว่า ในปัจจุบันชาวบ้านสามารถจัดการกันเองภายในครัวเรือนได้ แต่ควรมีระบบการจัดการเพื่อรองรับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งผู้วิจัยได้ไปสอบถามผู้ให้ข้อมูลหลักรายเดิมและตั้งคำถามเดิมปรากฏว่าผู้ให้ข้อมูลหลักตอบใกล้เคียงกับคำตอบที่เคยให้ไว้ แสดงว่าข้อมูลที่ได้ต่างเวลามีความตรงหรือใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละรายมากกว่า 1 ครั้ง ทำให้สามารถตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลได้ หากผู้ให้ข้อมูลหลักรายใดตอบคำถามเดียวกันแตกต่างกันไปจากที่เคยให้สัมภาษณ์ไว้ก่อนหน้านี้ ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยจะย้ำคำถามดังกล่าวเพื่อให้แน่ใจว่าคำตอบใดตรงตามข้อเท็จจริงมากที่สุด

1.2 การตรวจสอบด้านสถานที่ ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยได้นำข้อมูลประเด็นเดียวกัน แต่สอบถามจากผู้ให้ข้อมูลหลักหลายๆ ราย ข้อมูลที่ได้ควรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

1.3 การตรวจสอบแหล่งบุคคล ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยได้นำข้อมูลเรื่องเดียวกันซึ่งสอบถามผู้ให้สัมภาษณ์ต่างกันเป็นเครื่องชี้วัดว่าเป็นข้อมูลที่มีคุณภาพหรือถูกต้องตรงตามความเป็นจริงหรือไม่ เมื่อได้ข้อมูลเรื่องเดียวกันแต่แตกต่างกัน ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยได้สอบถามเรื่องดังกล่าวซ้ำอีกครั้งหนึ่งจากบุคคลที่ให้ข้อมูลนั้นๆ จนกระทั่งได้รายละเอียดที่สอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เช่น สอบถามว่าช่วงใดของปีมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในพื้นที่มากที่สุด คำตอบของผู้ให้ข้อมูลหลักต่างคนควรระบุช่วงเวลาใกล้เคียงกัน เช่น เดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ เป็นต้น

2. การตรวจสอบด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) คือ การรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัยจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของนักวิจัยว่าข้อมูลที่ได้นั้นเกิดจากอคติ ความลำเอียงของผู้วิจัยหรือไม่ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ขอให้ผู้ช่วยนักวิจัยที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนทั้งสองแห่งไปทำการรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการสังเกต เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลการสัมภาษณ์ของผู้วิจัย

3. การตรวจสอบด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีเพื่อรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกัน ได้แก่ การสังเกตบริบทของชุมชนในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และการศึกษาข้อมูลอื่น ๆ จากเอกสารประกอบการวิจัย

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล

หลังจากได้ข้อมูลครบถ้วนแล้วจึงนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้คือ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์รายละเอียดจากแบบสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และพรรณนารายละเอียดผลการสัมภาษณ์ โดยจัดกลุ่มคำตอบตามหัวข้อคำถาม แล้วนำรายละเอียดผลการสัมภาษณ์มาอธิบายพร้อมทำการเปรียบเทียบกับสภาพปัจจุบันของชุมชน เพื่อให้ทราบถึงสภาพผลกระทบทางสังคมด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ได้แก่ เศรษฐกิจสังคม และวิถีชีวิต สาธารณสุขและสุขภาพ การท่องเที่ยวและความงามตามธรรมชาติ โบราณคดีและประวัติศาสตร์ และวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในกรณีที่มีโครงการก่อสร้างระบบขนส่งด้วยสายพาน เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน และแนวทางหรือวิธีการในการลดผลกระทบนั้น แล้วทำการเขียนผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนาความ

สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณที่เก็บรวบรวมโดยแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยจำแนกเป็น

1. การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่และการกระจายร้อยละ
2. การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทางสังคมด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในสภาพปัจจุบัน ใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่และการกระจายร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทางสังคมด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในกรณีที่มีโครงการก่อสร้างระบบขนส่งด้วยสายพาน เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน ใน 2 ลักษณะ คือ ภาพในทางบวกและภาพในทางลบ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่และการกระจายร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผู้วิจัยใช้วิธีการวัดแบบแบ่งชั้น กำหนดระดับปัญหาออกเป็น 7 ระดับ ดังนี้

คะแนน	ระดับผลกระทบ
-3	มีผลกระทบทางลบมาก
-2	มีผลกระทบทางลบปานกลาง
-1	มีผลกระทบทางลบน้อย
0	ไม่มีผลกระทบ
1	มีผลกระทบทางบวกน้อย
2	มีผลกระทบทางบวกปานกลาง
3	มีผลกระทบทางบวกมาก

วิธีการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น (I) เพื่ออธิบายช่วงค่าเฉลี่ย มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 หาพิสัยของผลกระทบ พิสัย = คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด

ขั้นที่ 2 จำนวนชั้นของผลกระทบ 6 ชั้น

ขั้นที่ 3 หาว่าในแต่ละชั้นคะแนนมีคะแนนกี่จำนวน นั่นคือหาอันตรภาคชั้น

(Class interval) โดยใช้สูตร อันตรภาคชั้น = พิสัย/จำนวนชั้น

จากขั้นตอนที่ 1-3 ผู้วิจัยได้กำหนดคะแนนเพื่อจำแนกความกว้างของอันตรายกชั้นได้ดังนี้
 อันตรภาคชั้น (I) = $6/6 = 1$

ดังนั้น การแปลผลค่าเฉลี่ยจึงเป็นดังนี้ (อรรถรีย์ จันทลักษณ์, 2542)

คะแนน	ความกว้างของอันตรายกชั้น	ระดับผลกระทบ
-3	-2.01 ถึง -3.00	มีผลกระทบทางลบมาก
-2	-1.01 ถึง -2.00	มีผลกระทบทางลบปานกลาง
-1	-0.01 ถึง -1.00	มีผลกระทบทางลบน้อย
0	0.00	ไม่มีผลกระทบ
1	0.01 ถึง 1.00	มีผลกระทบทางบวกน้อย
2	1.01 ถึง 2.00	มีผลกระทบทางบวกปานกลาง
3	2.01 ถึง 3.00	มีผลกระทบทางบวกมาก

4. การวิเคราะห์แนวทางหรือวิธีการในการลดผลกระทบทางสังคมด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนจากโครงการก่อสร้างระบบขนส่งด้วยสายพาน เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน ใช้วิธีจัดกลุ่มข้อมูลและเขียนอธิบายความ